

Gabriel Smith (1921 - 1945)

TEKST: Hanne Groth

FOTO: PRIVAT OG "VÅRE FALNE"

Gabriel Smith – kalt Gib – ble født 20. mars 1921. Faren var kaptein og skipsreder Christen Smith. Moren het Hildur og var søster av maleren Jean Heiberg. Ekteparet Smith bodde i Lillevannsveien 17, med barna Gabriel og Jeanette. Søskenparet gikk på Ris skole. Jeanette lever fortsatt og er bosatt i Le Mans i Frankrike. Gabriel døde på tampen av siste verdenskrig, 14. januar 1945. Han døde i kampen for å befri den nederlandske befestede øya Kapelsche Veer.

Gib var litt av en villstyring, full av fantasi og lek. Særlig likte han og vennene "indianerleker", som ofte gikk ut på å binde yngre søsken til trærne. De ble dog ikke beskutt eller skalpert!

Både Gib og Jeanette var glad i å tegne og male. De tilbrakte flere sommeruker hos sin onkel Jean Heiberg på Kjelsø i Kragerøfjorden. Disse ukene med maling og badeliv hørte til deres beste minner.

Dyktige seilere

Familien var ivrige seilere. Faren var utdannet sjøkadett og tjenestegjorde i marinen under hele første verdenskrig. Fra 1919 startet han sitt eget rederi, Belships, med kontorer i Oslo og London. Det var meningen at Gabriel skulle gå i farens fotspor, men så kom krigen. Faren befant seg i London og var alvorlig syk, og Gabriel bestemte seg for å komme seg til England.

En dag i juli 1941 ble han og oslogutten Sverre Haugbråten innkalt av motstandsmannen kaptein Waldemar Toivonen. Han viste at de begge måtte komme seg unna og hadde arrangert en "flukt-rute" for dem. Det skulle vise seg å bli en ekstremt strabasjøs flukt. I en god gammel regattabåt, 6-meteren "IRENE" satte de to guttene kurs for England, og uten meget gode seilerferdigheter hadde det neppe gått bra. Under følger et kort utdrag fra det kameraten Sverre Haugbråten etter krigen skrev om flukten (Hele beretningen er gjengitt i Ragnar Ulsteins bok "Englandsfarten"):

Løytnant Gabriel Smith, London 1943. Han ble bare 23 år.

Masten brakk

Det var vindstille da vi dro fra Ålesund den 27. juli. Vi hadde god vind og litt høy sjø de første to dagene. Den tredje dagen så vi konturene av fjell forut som vi mente måtte være Shetland. Etter vind, fart og kurs beregnet vi å være inne ved land til kvelden, men like etter økte vinden så sterkt at vi kom ut av kurs, og plutselig brakk masten over i flukt med dekket. Sjøen gikk høy og ikke en båt i sikte noe sted.

Vi var ikke så høye i hatten akkurat da, men vi bandt oss rundt livet med en tauende hver og jumpet i sjøen for å lense stormasten for wire og tauverk som holdt den fast

til båten. Det vi fryktet mest var at båten skulle kantre, men etter seks timer hadde vi gjort rent og reddet bommen om bord igjen. Den mente vi å skulle bruke som mast. Nå var jo bommen mye tynnere enn masten, så den måtte fores med alle de klær vi hadde. Etter åtte timer hadde vi fått slått opp kryssholtet på begge sider og bundet spinnakeren til bommen. Derved hadde vi såpass styring at vi kunne følge sjøen, men vi visste hverken kurs eller noe annet og var så utmattet at vi bare krøp ned i soveposen, ba Fadervår og lot alt passe seg selv.

Da vi våknet, var sjøen blitt roligere, og slik drev vi i ca fire døgn før vi igjen fikk se konturen av land forut. Etter hvert så vi flere vaktbåter som tøffet omkring. Vi vinket, hoiet og skrek, men ingen svarte oss. Omkring tre kilometer fra land blåste det så kraftig opp at kryssholtene røk. Vi måtte binde roret fast og henge oss i seilet. Vi drev mot land, og endelig så vi en av vaktbåtene sette kursen mot oss. Jeg krøp frem på baugen med trekkspillkassen bundet fast på ryggen (til livbelte) og kunne om-sider ta imot tauet som mannskapet kastet til oss. Med valne hender fikk jeg gjort tauet fast og mannskapet dro oss om bord. De førte oss til nærmeste kai med vår båt på slep. Dette var 4. august.

En julehilsen fra Gabriel Smith 1935. En habil tegner var han allerede som 14-åring.

Det viste seg at vi var kommet til marinebasen på Peter Head. Sjefen der beslagla våre papirer og alt vi hadde og sendte oss videre til politiet til avhør. Deretter ble den norske konsulen i Aberdeen kontaktet. Ved hans hjelp kom vi videre til London til Queen Elizabeth School hvor vi fikk gjennomgå forhør om alt som kunne være til nytte for engelskmennene.

Etter to dager ble vi så sendt til de norske militære myndigheter i Lon-

don, hvor vi ble opptatt i styrkene."

Gabriel rakk akkurat å se faren før han døde 11. august 1941. Gabriels onkel, som også het Gabriel Smith og var leder for Marinens etterretnings-tjeneste, var allerede i London og fikk ham inn på Krigsskolen.

Falt under harde kamper

British War Office hadde våren 1942 bedt Forsvarets Overkommando om Norge kunne stille en kontingent til en interalliert kommandostyrke. 10 Interallied Commando skulle

settes opp med nasjonale tropper fra tyskokkuperte land. En del av offiserene fra øverste avdeling ble, på frivillig basis og etter å ha passert britenes "selection board", avgitt til britiske avdelinger. Gabriel var tilknyttet No. 5 (Norwegian) Troop No. 10 Interallied Commando. De måtte blant annet gjennomgå et tre ukers "Commando Hardening Course", som var kjent for å være svært hardt.

I mai 1943 ble avdelingen overført til nytt baseområde i Eastbourne for intensiv trening for den kommende invasjonen på kontinentet.

Natt til 1. november 1944 ble No. 10 Interallied Commando satt inn i erobringen av den sterkt befestede øya Walcheren ved anløpet til Antwerpen i Nederland.

Kampen om øya Walcheren ble helt avgjørende for utfallet av Normandie- invasjonen i 1944 og de allierte styrkenes videre befrielse av Nordvest-Europa. Av den norske troppen på 71 kommandosoldater falt fire og 17 ble såret.

Natten mellom 13. og 14. januar 1945 deltok den norske styrken i et større angrep på den lille, men sterkt befestede øya Kapelsche Veer ved utløpet av elven Maas. De hadde dagen før mottatt forsterkninger: 12 mann under ledelse av løytnant Gabriel

Smith, som hadde tjenestegjort som troppssjef ved den norske kommandoavdelingen fra like over nyttår. Han falt denne natten i en meget hard trefning på Kapelsche Veer sammen med tre andre norske soldater, Olav Bjørndalen, Peter Emil Hopen og Bernt Myrvåg.

Gabriel Smith ble gravlagt ved Hertogenbosch. Det er også reist en minnestøtte over ham på familiegravstedet ved Strömsgodset kirke i Drammen.

Hedret post mortem

I et skriv fra Special Service øvings-senter i Skottland av 29. desember 1944 står det følgende om løytnant Gabriel Smith og hans 12 menn: "*They were streets ahead of the other nationalities. Their fieldcraft is the best that has been seen at this school for some time. At cross-country work they excelled themselves. Their standard in Weapon Training are exceptionally high, and they have a very good knowledge of all weapons used in the Commandoes.*"

I 2005 i Domburg på øya Walcheren ble det avduket en minnestøtte i granitt over de 71 norske kommandosoldatene fra No.5 Troop 10 Interallied Commando, som deltok i befrielsen av byen. På minnesmerkets forside står følgende tekst :

Til minne om de norske kommandosoldatene i No.5 Troop/10Cdo

Befrielsen av Walcheren, Nederland. Her med en ukjent norsk kommandosoldat.
Foto: Per G. Jonson.

Falt i kamp

Korporal	Olav Bjørndalen
Menig	Ola Christophetsen
Korporal	Ivar Marius Haga
Menig	Peter Emil Hopen
Menig	Lars Hovstad
Menig	Leif Ludvik Larsen
Menig	Bernt Myrvag
Menig	Sverre Røsland
Ferrik	Gabriel Smith
Løytnant	Alf Kristian Solbu

Minnestenen i Domburg, Walcheren, Nederland. På minnesteinens bakside er navnene på de norske soldatene som døde, hugget inn.

og liaisonoffiserene i 52nd Division som kjempet for å frigjøre Walcheren i november 1944.

Kilder:

Ragnar Ulstein: "Englandsfarten", bind I, sidene 146-151.

John Berg: "Krigsskolen i London 1942-43"

Eystein Fjærli: "Den norske hær i Storbritannia"

Hans Braarvig: "Grønne djevler"

Våre falne

NRK TV: "Kampen om Walcheren", en film av Steinar Hybertsen (Shybert Productions), vist i februar og mai 2018 og tilgjengelig til 30. november i år.

Stor takk til fetteren Ulrich Abildgaard for god hjelp.